

PROGRAMIN VE YAPIMCININ ADI	Dosya Analiz / 06 Moro: Aydınlık Günlere Doğru	Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL
YAYIN YERİ, TARİHİ VE SAATİ	TSR Yabancı Dil	

SİNYAL

SES

Moro: Aydınlık Günlere Doğru

Filipinlerin güneyinde Mindanao Adasında yaşayan Moro Müslümanları belki de insanlık tarihinin en uzun süren acısı, acıdan en fazla yorulan coğrafyasıdır. 1500'lerle başlayan acıyla, kanla, zulümle, çileyle, ölümle yoğrulmuş bir süreç bugün belirli bir umuda evrilmiş durumdadır. Morolu çocukların gözyaşlarının dinmesi, karanlık günleri geride bırakıp, anasız-babasız kalmadan geleceğe huzurla yürüyebilmeleri için ufukta güçlü bir aydınlık görünmektedir.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL'ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunuyoruz...

Moro, Türkçe konuşulan coğrafyada, gündelik dualarda, Filistin, Eritre, Keşmir gibi mazlum coğrafyalarla birlikte anılan bir bölgedir. Moro'yu geniş kitleler belki de daha çok Salih Mirzabeyoğlu'nun o etkileyici şiiri "Aydınlık Savaşçıları-Moro Destanı" ile duymuştur. Ama artık Moro Müslümanlarını farklı bir gelecek beklemektedir.

Sözü 21 Ocak'ta yapılan referanduma getirmeye çalışıyorum.

Kısa Moro tarihi

İslamın Filipinler'deki adalara gelişi, Uzakdoğu'daki diğer bölgelere gelişinden ve yayılışından farklı değil. Morolular da Müslüman tacirler aracılığıyla İslamla tanışıyorlar ve Müslümanlık zamanla yayılıyor. Müslümanlar 1500'lere kadar kendi devletleri altında asırlarca yaşamlarını sürdürüyorlar.

Moro'da Müslümanlarla İspanyollar arasında çatışma 1521 yılında başlıyor. Endülüs'ün düşmesiyle çatışmanın Filipinlere sıçradığı ve o zamandan bugüne değişik biçimlerde yaklaşık 500 yıldır sürmekte olduğu söylenebilir.

1900'lerde Filipinler'in güneyinin neredeyse tamamında çoğunlukta iken, asimilasyon ve demografik yapıyı değiştirme çalışmaları nedeniyle Müslümanlar pek çok bölgede azınlığa düşürülmüş durumdadırlar. Öncesinde İspanyollar, 20. Yüzyılın ilk yarısı bölgeyi yöneten ABD ve daha sonra Filipinler'in izlediği politikalarla Müslümanlar ölüme ya da göçe mahkum ediliyorlar. 2016'daki Cotaboto ziyaretim sırasında yurtlarından edilmiş insanların, karaya yerleşmelerine de

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

izin verilmediğinden, nasıl nehirler üzerine kurdukları teneke barakalarda yaşamaya mahkum edildiklerini yerinde görmüştüm.

Morolu Müslümanlar, 1960'lı yıllarla birlikte kendilerine yönelik yoketme politikalarına karşı örgütlü bir direniş hareketi başlatıyorlar. Farklı dönemlerde farklı örgütler altında sürdürüyorlar bu direnişlerini. Bu mücadelelere dayalı olarak, İslami Kurtuluş Cephesi lideri Selamet Haşim ve onun 2003'teki vefatı sonrasında da Hac Murat İbrahim, Filipinler ile yürütülen görüşmeleri sürdürüyor. 40 yıl süren ve 120 bin kişinin ölümüne, 2 milyon insanın göç etmesine neden olan iç savaşın son bulması için Filipinler hükümeti ile Moro İslami Kurtuluş Cephesi MILF arasında 2012'de bir çerçeve anlaşması imzalanıyor. 2014'de ise barış sürecini gözlemlemek amacıyla "Bağımsız Gözlemci Heyeti" oluşturuluyor. Filipinler'in hali hazırdaki devlet Başkanı Sn Duterte, 2014'deki seçim kampanyasında Moro'da bir özerk bölge oluşturulacağı sözünü veriyor.

Referandum sonuçları ve anlamı

21 Ocak 2019'da yapılan referandumda Moro Müslümanlarının özerkliği %80 oyla kabul edildi. Bundan sonra 80 üyeli "Bangsamoro Geçiş Otoritesi" oluşturulacak. Bir tür parlamento görevi göreceğ olan bu otorite 2022 yılına kadar Bangsamoro'nun yönetimini üstlenecek. Referandumun kabul edilmesiyle, bölgede toplanacak vergilerin %75'i yerel hükümete %25'i merkez hükümete ait olacak.

Doğal kaynak gelirlerinin de % 75'i bölgede kalırken, % 25'i ise merkezi hükümete aktarılacak. Bangsamoro'daki Müslümanlar, Filipinlerden farklı olarak bölgede İslam hukukunu tesis edebilecekler. Kendi aralarında İslam hukukunu uygulayabilecekler. Moro'daki Hristiyanlar ise Filipinler Devlet Hukuku'na tabi olabileceklerdir

Moro Müslümanları içişlerinde tamamen bağımsız, dışişleri ve güvenlik konularında ise Filipinler hükümetine bağımlı olacak.

Moro Müslümanlarının İhtiyacı

Barış sürecinin desteklenmesi: Dünyanın neresinde olursa olsun, barış süreçlerini sürdürebilmek zordur. Yaşanmışlıklar, taraflar arasında devam eden barış görüşmelerini tekrar başa döndürme riskini her zaman içinde barındırır. Bu nedenle bölgede barış ve huzur isteyen kesimlerin, uluslararası toplumun Filipinlerdeki bu sürece vereceği destek son derece önemlidir. Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte'nin Bangsamoro'ya yakın bir bölgeden olması, çocukluğunu bu bölgede ve Morolular ile yakın ilişkiler içinde geçirmiş olması barış süreci için önemli bir fırsattır. Bu bağlamda sürecin devamı için Duterte'nin desteklenmesi, teşvik edilmesi önemlidir. Sürecin DAEŞ eliyle bozulmaması için dikkatli olunmalıdır.

İnsani yardımla yetinmemenin zarureti: 500 yıldır özgürlük mücadelesi veren, bu uğurda ağır bedeller ödeyen bir toplumun insani yardımlara ihtiyacı tartışmasızdır. Yukarıda bahsettiğim ziyaretimde bölgede 26 uluslararası kuruluş bulunduğunu, İslam dünyasından ise sadece

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ

Türkiye’den İnsani Yardım Vakfı’nın (İHH) bulunduğunu öğrenmişim. Bölgeye yönelik insani yardımlar kuşkusuz artırılmalıdır.

Bununla birlikte, önceki bir yazımda da belirttiğim gibi

(<https://www.yenisafak.com/hayat/filipinlermoro-muslumanlari-ve-otesi-2556104>) Moro Müslümanlarının, özerklik sürecinde, insani yardımları çok fazlasıyla aşan bir desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Uzun yüzyıllar ayakta kalabilmek için çoğunlukla çatışmaya odaklanmış bir toplum, bu süreçte özerk bir yönetim oluşturabilmesi için yönetim tecrübesine acil ihtiyaç duyacaktır. Siyasal sistem, kamu maliyesi, yerel yönetimler, merkez bürokrasisi, üniversite eğitimi, yargı gibi alanlarda nitelikli insanlar ve tecrübe paylaşımı ihtiyacı içinde olacaklardır. Moro Müslümanlarının yanlış yöntem ve niteliksiz isimler nedeniyle 500 yıllık mücadelelerinin heba olmaması için, tüm dünyadan Moro gönüllülerine bu alanda fazlasıyla iş düşmektedir.

Üniversitelerin, sağlık alanında ve özerk yönetimin oluşumunda ihtiyaç duyulabilecek hukuk, kamu yönetimi, yerel yönetimler gibi alanlarda, fakülte olmasa bile meslek yüksekokulları açmaları pek çok sorunun çözümüne yapısal katkı sağlayacaktır

Türkiye’nin küresel barışa katkısının değeri: Moro’daki barış görüşmelerini yürütmek amacıyla Türkiye’nin de içinde bulunduğu uluslararası bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyonun dışında bir izleme heyeti de oluşturulmuştur. Beş kişiden oluşan bu heyette de Moro Müslümanlarının isteğiyle Türkiye’den bir sivil toplum örgütü bulunmaktadır. İHH adına bu heyette Hüseyin Oruç yer almaktadır. Heyet barış süreciyle ilgili gözlemlerde bulunmaktadır.

Türkiye, vatandaşları pek farketmese de, sahip olduğu tarih, birikim ve küresel saygınlığı nedeniyle, küresel barış ve huzura en fazla katkı verebilecek ülkelerden biridir. Bu katkı sadece devlet üzerinden değil, Filipinler örneğinde olduğu gibi sivil toplum örgütleri ve üniversiteler üzerinden de verilebilecek katkıdır.

Moro’da 500 yıllık bir mücadeleyle gelenebilen nokta derece değerlidir. Herkese kaybettiren çatışma ortamının geride kalması, Referandum sonucunun Moro Müslümanları, Filipinler ve insanlığa huzur getirmesi, Morolu çocukların yarınları artık daha güvenle bakabilmeleri için bu sürecin devamına hep birlikte katkı vermeliyiz.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL’ün konuyla ilgili değerlendirmesini sunduk...

SÖZCÜK SAYISI: 864

YAPIMCI	ÜNİTE AMİRİ	YAYIN DENETLEME KURULU DENETİMİ